

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

BỘ TÀI CHÍNH

HỌC VIỆN TÀI CHÍNH

TRẦN THỊ QUỲNH GIANG

**HOÀN THIỆN HỆ THỐNG THÔNG TIN KẾ TOÁN
TRONG CÁC DOANH NGHIỆP SẢN XUẤT THÉP
THUỘC TỔNG CÔNG TY THÉP VIỆT NAM**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

HÀ NỘI - 2018

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

BỘ TÀI CHÍNH

HỌC VIỆN TÀI CHÍNH

TRẦN THỊ QUỲNH GIANG

**HOÀN THIỆN HỆ THỐNG THÔNG TIN KẾ TOÁN
TRONG CÁC DOANH NGHIỆP SẢN XUẤT THÉP
THUỘC TỔNG CÔNG TY THÉP VIỆT NAM**

Chuyên ngành: Kế toán

Mã số: 9.34.03.01

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

Người hướng dẫn khoa học:

- 1. TS. TẠ VĂN KHOÁI**
- 2. TS. BÙI THỊ THU HƯƠNG**

HÀ NỘI - 2018

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan luận án này là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu trong luận án là trung thực. Những kết quả của luận án chưa từng được công bố trong bất cứ công trình khoa học nào.

Tác giả luận án

Trần Thị Quỳnh Giang

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN

MỤC LỤC

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

DANH MỤC BẢNG

DANH MỤC BIỂU ĐỒ

DANH MỤC SƠ ĐỒ

PHẦN MỞ ĐẦU	1
Chương 1: CƠ SỞ LÝ LUẬN VỀ HỆ THỐNG THÔNG TIN KẾ TOÁN TRONG DOANH NGHIỆP SẢN XUẤT	20
1.1. KHÁI QUÁT CHUNG VỀ HỆ THỐNG THÔNG TIN KẾ TOÁN TRONG DOANH NGHIỆP SẢN XUẤT	20
1.1.1. Bản chất của hệ thống thông tin kế toán	20
1.1.2. Vai trò của hệ thống thông tin kế toán	27
1.1.3. Yêu cầu của HTTTKT trong doanh nghiệp	29
1.2. NHU CẦU THÔNG TIN KẾ TOÁN VÀ CÁC NHÂN TỐ ẢNH HƯỞNG ĐẾN HỆ THỐNG THÔNG TIN KẾ TOÁN.....	30
1.2.1. Nhu cầu thông tin kế toán từ các đối tượng sử dụng	30
1.2.2. Các nhân tố ảnh hưởng đến hệ thống thông tin kế toán.....	33
1.3. NỘI DUNG HỆ THỐNG THÔNG TIN KẾ TOÁN	36
1.3.1. Các mô hình hệ thống thông tin kế toán trong doanh nghiệp	37
1.3.2. Quá trình thu nhận thông tin kế toán.....	44
1.3.3. Quá trình xử lý thông tin kế toán	49
1.3.4. Quá trình cung cấp thông tin kế toán	64
1.3.5. Quá trình kiểm soát thông tin kế toán	75
KẾT LUẬN CHƯƠNG 1.....	80

Chương 2: THỰC TRẠNG HỆ THỐNG THÔNG TIN KẾ TOÁN TRONG CÁC DOANH NGHIỆP SẢN XUẤT THÉP THUỘC TỔNG CÔNG TY THÉP VIỆT NAM.....	81
2.1. TỔNG QUAN VỀ CÁC DOANH NGHIỆP THÉP THUỘC TỔNG CÔNG TY THÉP VIỆT NAM.....	81
2.1.1. Quá trình hình thành và phát triển của Tổng công ty Thép Việt Nam.....	81
2.1.2. Vị trí, vai trò của ngành thép Việt Nam trong nền kinh tế quốc dân	88
2.1.3. Đặc điểm tổ chức hoạt động kinh doanh và tổ chức quản lý ảnh hưởng đến hệ thống thông tin kế toán trong các doanh nghiệp sản xuất thép thuộc Tổng công ty Thép Việt Nam.....	90
2.1.4. Nhu cầu thông tin kế toán trong các doanh nghiệp sản xuất thép thuộc Tổng công ty thép Việt Nam.....	99
2.2. THỰC TRẠNG HỆ THỐNG THÔNG TIN KẾ TOÁN TRONG CÁC DOANH NGHIỆP SẢN XUẤT THÉP THUỘC TỔNG CÔNG TY THÉP VIỆT NAM.....	102
2.2.1. Thực trạng mô hình hệ thống thông tin kế toán trong các DNSX thép ...	102
2.2.2. Thực trạng quá trình thu nhận thông tin kế toán.....	103
2.2.3. Thực trạng quá trình xử lý thông tin kế toán	108
2.2.4. Thực trạng quá trình cung cấp thông tin kế toán	120
2.2.5. Thực trạng quá trình kiểm soát thông tin kế toán	125
2.3. ĐÁNH GIÁ THỰC TRẠNG HỆ THỐNG THÔNG TIN KẾ TOÁN TRONG CÁC DOANH NGHIỆP SẢN XUẤT THÉP THUỘC TỔNG CÔNG TY THÉP VIỆT NAM.....	127
2.3.1. Đánh giá kết quả khảo sát và nghiên cứu.....	127
2.3.2. Nguyên nhân	133
KẾT LUẬN CHƯƠNG 2.....	136

Chương 3: HOÀN THIỆN HỆ THỐNG THÔNG TIN KẾ TOÁN TRONG CÁC DOANH NGHIỆP SẢN XUẤT THÉP THUỘC TỔNG CÔNG TY THÉP VIỆT NAM.....	137
3.1. MỤC TIÊU, ĐỊNH HƯỚNG PHÁT TRIỂN CỦA CÁC DOANH NGHIỆP SẢN XUẤT THÉP THUỘC TCT THÉP VIỆT NAM	137
3.1.1. Mục tiêu phát triển của các doanh nghiệp sản xuất thép thuộc Tổng công ty thép Việt Nam	137
3.1.2. Định hướng phát triển ngành thép Việt Nam.....	139
3.2. YÊU CẦU VÀ NGUYÊN TẮC HOÀN THIỆN HỆ THỐNG THÔNG TIN KẾ TOÁN TRONG CÁC DOANH NGHIỆP SẢN XUẤT THÉP THUỘC TỔNG CÔNG TY THÉP VIỆT NAM	140
3.2.1. Yêu cầu hoàn thiện hệ thống thông tin kế toán.....	140
3.2.2. Nguyên tắc hoàn thiện hệ thống thông tin kế toán.....	141
3.3. GIẢI PHÁP HOÀN THIỆN HỆ THỐNG THÔNG TIN KẾ TOÁN TRONG CÁC DOANH NGHIỆP SẢN XUẤT THÉP THUỘC TỔNG CÔNG TY THÉP VIỆT NAM.....	142
3.3.1. Hoàn thiện mô hình hệ thống thông tin kế toán trong các DNSX thép ...	142
3.3.2. Hoàn thiện quá trình thu nhận thông tin kế toán.....	147
3.3.3. Hoàn thiện quá trình xử lý thông tin kế toán	152
3.3.4. Hoàn thiện quá trình cung cấp thông tin kế toán	172
3.3.5. Hoàn thiện quá trình kiểm soát thông tin kế toán	173
3.4. ĐIỀU KIỆN THỰC HIỆN CÁC GIẢI PHÁP.....	177
3.4.1. Về phía các cơ quan quản lý Nhà nước.....	177
3.4.2. Về phía các cơ quan chức năng.....	178
3.4.3. Về phía các doanh nghiệp sản xuất thép.....	178
KẾT LUẬN CHƯƠNG 3.....	180
KẾT LUẬN.....	181

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

BCTC:	Báo cáo tài chính
BHYT:	Bảo hiểm y tế
BHTN:	Bảo hiểm thất nghiệp
BHXH:	Bảo hiểm xã hội
BTC:	Bộ Tài chính
CNTT:	Công nghệ thông tin
CPNCTT:	Chi phí nhân công trực tiếp
CPNVLT:	Chi phí nguyên vật liệu trực tiếp
CPSX:	Chi phí sản xuất
CPSXC:	Chi phí sản xuất chung
CVP:	Phương pháp phân tích chi phí – khối lượng – lợi nhuận
DN:	Doanh nghiệp
DNSX:	Doanh nghiệp sản xuất
ERP:	Hoạch định nguồn lực doanh nghiệp
HTTT:	Hệ thống thông tin
HTTTKT:	Hệ thống thông tin kế toán
IAS:	Chuẩn mực kế toán quốc tế
KPCĐ:	Kinh phí công đoàn
KTQT:	Kế toán quản trị
KTTC:	Kế toán tài chính
NPV:	Phương pháp giá trị hiện tại thuần
NVL:	Nguyên vật liệu
PI:	Chỉ số sinh lời
SX:	Sản xuất
SXKD:	Sản xuất kinh doanh
TCT:	Tổng công ty
TK:	Tài khoản
TKKT:	Tài khoản kế toán
TNHH:	Trách nhiệm hữu hạn
TSCĐ:	Tài sản cố định

DANH MỤC BẢNG

Bảng 1.1 : Nhu cầu loại thông tin liên quan đến quyết định quản lý.....	31
Bảng 2.1: Bảng kết quả thống kê mô hình tổ chức bộ máy kế toán của các DNSX thép.....	98
Bảng 3.1: Mục tiêu phát triển của một số sản phẩm thép đến năm 2035	138
Bảng 3.2: Dự báo nhu cầu tiêu thụ sản phẩm thép trong nước đến năm 2030,có xét đến năm 2035.....	139
Bảng 3.3: Bảng tổng hợp nội dung và nguồn thông tin thu thập	147
Bảng 3.4: Bảng tổng hợp chi phí sản xuất theo ngày.....	150
Bảng 3.5: Bảng thiết kế mã hóa các đối tượng chủ yếu.....	153
Bảng 3.6: Bảng thiết kế cấu trúc tài khoản kế toán.....	155
Bảng 3.7: Bảng định mức chi phí nguyên vật liệu trực tiếp	160
Bảng 3.8: Bảng định mức chi phí nhân công trực tiếp.....	161
Bảng 3.9: Bảng định mức chi phí nhân sản xuất chung.....	161
Bảng 3.10: Phân loại chi phí trong các DNSX thép.....	164
Bảng 3.11: Mô hình kế toán trách nhiệm áp dụng cho các DNSX thép	166
Bảng 3.12: Báo cáo tổng hợp chi phí.....	167
Bảng 3.13: Báo cáo kết quả trung tâm lợi nhuận	168
Bảng 3.14: Báo cáo dự toán trung tâm đầu tư.....	169
Bảng 3.15: Phân tích hiệu quả hoạt động kinh doanh.....	170

DANH MỤC BIỂU ĐỒ

Biểu đồ 2.1: Sản lượng sản xuất thép trong giai đoạn 2008 – 2010	84
Biểu đồ 2.2: Sản lượng tiêu thụ thép trong giai đoạn 2008 - 2010	84
Biểu đồ 2.3: Sản lượng nhập khẩu thép từ năm 2007 - 2010.....	85
Biểu đồ 2.4: Sản lượng xuất khẩu thép từ năm 2007 - 2010	85
Biểu đồ 2.5: Sản lượng sản xuất thép từ năm 2015 - 2017	86
Biểu đồ 2.6: Sản lượng tiêu thụ thép từ năm 2015 - 2017	86
Biểu đồ 2.7: Sản lượng sản xuất thép trong giai đoạn 2014 – 2017.....	89

DANH MỤC SƠ ĐỒ

Sơ đồ 1.1: Dòng chảy của thông tin trong doanh nghiệp.....	20
Sơ đồ 1.2: Quy trình xử lý, cung cấp thông tin kế toán	23
Sơ đồ 1.3: Đối tượng sử dụng thông tin kế toán	26
Sơ đồ 1.4: Quy trình hệ thống thông tin kế toán.....	37
Sơ đồ 1.5 : Hệ thống dự toán của doanh nghiệp sản xuất.....	58
Sơ đồ 1.6: Quá trình kế toán	68
Sơ đồ 1.7: Quy trình kiểm soát thông tin kế trong HTTKT	77
Sơ đồ 2.1: Quy trình sản xuất thép từ thượng nguồn.....	93
Sơ đồ 2.2: Cơ cấu tổ chức bộ máy quản lý của VNSTEEL	97
Sơ đồ 2.3: Tổ chức bộ máy kế toán tại Công ty CP Gang thép Thái Nguyên	98

PHẦN MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Là một quốc gia có nền kinh tế đang phát triển, Việt Nam đã và đang từng bước tiến vào hội nhập kinh tế toàn cầu. Hội nhập kinh tế quốc tế là điều kiện thuận lợi và quan trọng cho nền kinh tế nước ta phát triển, nhưng bên cạnh đó nền kinh tế thị trường với những quy luật khắc nghiệt của nó cũng có những ảnh hưởng rất lớn đến sự tồn tại và phát triển của các DNSX Việt Nam. Để nâng cao năng lực hoạt động, năng lực cạnh tranh, nhà quản trị DN phải có năng lực quản lý, điều hành các hoạt động của DN, đảm bảo DN đi đúng hướng và đạt được mục tiêu đề ra. Để đạt được những điều đó, DN cần sử dụng các công cụ quản lý, trong đó có một công cụ hết sức quan trọng là hệ thống thông tin kế toán (HTTTKT). HTTTKT cung cấp những thông tin cần thiết về hoạt động kinh tế tài chính của DN một cách chính xác và kịp thời cho các đối tượng có nhu cầu. Một HTTTKT hiệu quả được tổ chức hợp lý sẽ cung cấp những thông tin phù hợp, đáp ứng cao nhất nhu cầu của đối tượng sử dụng thông tin kế toán.

HTTTKT có vai trò và ý nghĩa rất quan trọng đối với sự tồn tại và phát triển của mọi DN, trong đó có các doanh nghiệp sản xuất (DNSX) thép. Ngành thép Việt Nam hiện nay đã có nhiều cố gắng tập trung đầu tư phát triển, đổi mới thiết bị, áp dụng công nghệ tiên tiến, đầu tư xây dựng các nhà máy có quy mô lớn... Tuy nhiên, sự phát triển của ngành cũng bộc lộ những khó khăn và hạn chế, như: Năng lực sản xuất phôi thép quá nhỏ bé, theo hiệp hội thép Việt Nam, lượng phôi thép cần cho các DN khoảng 8,5 triệu tấn và lượng phôi thép có thể đáp ứng từ sản xuất trong nước khoảng 6,5 triệu tấn; Quy mô sản xuất nhỏ, năm 2015 hơn 2/3 nhà máy thép sử dụng công nghệ lạc hậu, phần lớn các DN lại tập trung vào khâu nhập phôi về để cán thép, chỉ có số ít có đầu tư từ khâu thượng nguồn đến hạ nguồn để luyện và cán thép sản phẩm. Nhiều DN sử dụng lò dung tích nhỏ (chưa tới 100m³), thấp hơn nhiều so với bình quân hàng nghìn m³ của Nhật Bản và Trung Quốc. Từ đó, làm cho chi phí sản xuất lớn, dẫn đến khả năng cạnh tranh thấp, khả năng xuất khẩu hạn chế, hiệu quả SXKD chưa cao. Trên thực tế, vai trò HTTTKT trong các DNSX thép hiện nay chưa được phát huy hiệu quả. HTTTKT